

รายนํ้าใจ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๑๓๐๕. เนาะ

ถาม : ๑๓๐๕. เรื่อง “เรียนสอบถามความสงสัยบางประการครับ”

กราบนมัสการพระอาจารย์ ขออนุญาตสอบถามความสงสัยที่อาจจะไม่สำคัญเท่าไร แต่รู้สึกคาใจ และไม่สามารถจะหาค้นตอบได้ คือผมสงสัยว่าพระพุทธเจ้าท่านกล่าวไว้ว่า

คนจะรวยได้ต้องทำทานมากๆ ทานนั้นจะมีผลมากก็ด้วย

๑. วัตถุทาน

๒. จิตผู้ให้

๓. จิตผู้รับ

คำถามก็คือ ประเทศในแถบเอเชียซึ่งมีพุทธศาสนารุ่งเรืองที่สุด คนปฏิบัติธรรมเยอะที่สุดก็มองว่าจิตของผู้ให้น่าจะสมบูรณ์ ในขณะที่ผู้รับคือภิกษุสงฆ์ก็เป็นเนื่อนาบุญที่ดีที่สุด ก็อยู่ในประเทศแถบเอเชียเช่นกัน

คำถามก็คือ ทำไมคนในแถบเอเชียไม่รวยเท่า ไม่มีบุญวาสนาเท่าคนในแถบประเทศฝรั่งเขาเลยครับ ทั้งๆ ที่องค์ประกอบของเหตุปัจจัยมันน่าจะสมบูรณ์มากกว่าด้วยทุกประการ

ตอบ : คำถามนี้ถาม เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดเป็นอย่างนั้น ผู้ที่ร่ำรวย ผู้ที่ทำบุญกุศล บุญกุศลจะให้ผลมากที่สุดคือปฏิบัติภาทก ผู้ให้ให้

ด้วยความบริสุทธิ์ ผู้รับเป็นผู้ที่บริสุทธิ์ จะมีบุญกุศลมาก ที่นี้บุญกุศลมาก นี้บุญกุศล
ทำไมทุกคนคิดแบบนี้ ถ้าบุญกุศลเกิดขึ้นมาแล้วมันก็ต้องคิดว่าคนทำบุญแล้วมันก็ต้อง
ร่ำรวย เราต้องร่ำรวยกว่าทางยุโรป ทำไมคนยุโรปเขานับถือศาสนาอื่นทำไมเขาร่ำรวย
ทำไมชาวพุทธเราทำบุญมหาศาลเลย แล้วสิ่งที่พระไตรปิฎกเขาบอกว่าจะต้องเป็นผู้
ร่ำรวย ทำไมไม่ร่ำรวยเหมือนทางยุโรปเขา

อันนี้เป็นความคิดทางโลก มันตอบได้ ๒ ประเด็น ประเด็นหนึ่งคือทางโลก ทาง
โลกหมายถึงว่าร่ำรวยทางวัตถุ ถ้าทางธรรม ทางธรรมร่ำรวยทางจิตใจ ถ้าร่ำรวยทางจิตใจ
นะ เพราะถ้าพูดถึงทางธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ ครูบา
อาจารย์ของเราเป็นพระอรหันต์ ถ้าคำว่าเป็นพระอรหันต์นะ ในมหายาน ในเมืองจีน
เมื่อก่อนนั้นเราก็เชื่อว่ามีพระอรหันต์ ถ้ามันมีพระอรหันต์ขึ้นมา เขาทำของเขา สังคมเขา
นะ ขณะที่ว่าสังคมเขาร่วมเย็นเป็นสุข ศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองมาก แต่ถ้ามีการรบราฆ่าฟัน
กัน มีศึกสงครามขึ้นมา ศาสนาก็ล้มลุกคลุกคลานไปด้วย

ที่นี้ความร่ำรวย ร่ำรวยทางไหนล่ะ? ถ้าร่ำรวยทางธรรม ในเมื่อสติปัญญาของ
คนเรายังแบบว่าสติปัญญาของคนนะมันไม่ได้แบก ไม่ได้ห้าม ความรู้ของคนมันอยู่ใน
สมองของคน อยู่ในจิตใจของคน แต่ถ้าทางเป็นวัตถุล่ะ? วัตถุมันต้องแบกต้องห้าม มัน
ต้องมีที่เก็บ มันต้องมีวัตถุเพื่อคำนวณเก็บว่าสมบัติมีมากน้อยแค่ไหน นี่ถ้าพูดถึงคิดแบบ
นั้น ที่นี้พอเราคิด เห็นไหม นี่ปัญหามันไม่สำคัญ ปัญญาไม่สำคัญเท่าไร แต่มันคาใจ มัน
คาใจเพราะว่าเราศึกษาแล้วเรามีความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้ว่าถ้าเราเอาตามสัจจะ ตามสัจจะ
ในพุทธศาสนา ตามสัจธรรมเลย ผู้ที่ทำบุญกุศล นี้ปฏิบัติหาผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธิ์
ผู้รับด้วยความบริสุทธิ์ นี่คือบุญยิ่งใหญ่

ถ้าบุญยิ่งใหญ่ เห็นไหม เขาบอกว่าทำทานมากๆ มันจะได้ร่ำรวย ทำทานมาก
น้อยขนาดไหน ทำทาน ที่ทำทานมากก็พระสีวลี พระสีวลีพอเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้ว
จะไปที่ไหน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรึงก็ไปทางไหน ถามว่าถ้าไป
ทูลกันดารพระสีวลีไปด้วยหรือไม่ ถ้าพระสีวลีไปด้วย นี่มันจะไม่อึดคัดขาดแคลนถ้า
พระสีวลีไม่ไปด้วย

ที่นี้พูดถึงพระสีวลีมีที่มาที่ไปอย่างไร? พระสีวลีเป็นผู้ที่เป็นหัวหน้าทำบุญ เป็นผู้
บุกเบิก เป็นหัวหน้ากองบุญตลอดมา บุญได้สร้างสมมามหาศาล นี้เขาจะไม่เคยขาด

แคลนเลย แต่เวลาพระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลที่ว่าฉันข้าวไม่เคยอิมเลยก็มี นี่เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน แต่ไม่เคยกินข้าวอิมเลย นี่ประวัติของเขา เขาเป็นคนตระหนี่ขึ้นมา แต่เขาไม่ได้ทำบุญกุศลของเขามากมายนัก แต่เวลาเขาทำคุณงามความดีของเขา ในทางปัญญาของเขา เขาก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้เหมือนกัน

นี่พูดถึงความร่ำรวยทางจิตใจ เพราะสิ่งที่ร่ำรวยทางจิตใจ จะมีอะไรสูงส่งไปกว่าความสิ้นกิเลส ถ้าความสิ้นกิเลสนี้ร่ำรวยทางธรรม ถ้าร่ำรวยทางโลกละ? ทีนี้ร่ำรวยทางโลก ผู้ที่ทำบุญกุศลแล้วต้องร่ำรวยๆ ต้องประสบความสำเร็จ แล้วเขาไม่ได้ทำบุญแบบเรา ทำไมเขาประสบความสำเร็จล่ะ? นี่เรามองที่วัตถุนะ เราไม่มองที่ไปที่ไป ถ้ามองที่ไปที่ไปนะ สมัยล่าอาณานิคมใครเป็นคนล่าอาณานิคม แล้วเวลาสมัยทุนนิยม ทุนนิยมเขารุกด้วยอะไร? ถ้าเขาลุกได้ด้วยทุน ถ้าลुकได้ด้วยทุน ทุกอย่างแปรเป็นทุน ทุกอย่างแปรเป็นสินค้า เป็นค่าของเงิน

นี่เดี๋ยวนี้ทุนนิยมเขาต้องมีธรรมาภิบาลนะ ถ้าธรรมาภิบาลเพื่อความไม่เอารัดเอาเปรียบจนเกินไป แล้วนี่เอารัดเอาเปรียบเกินไปไหมล่ะ? ถ้าเป็นทุนนิยม ถ้าเป็นทุนนิยม ร่ำรวยด้วยความถูกต้อง ร่ำรวยด้วยสติปัญญา หรือร่ำรวยด้วยการเบียดเบียนกันล่ะ? นี่พูดถึงร่ำรวยนะ ถ้าจิตใจเป็นธรรมมันจะไม่คิดอย่างนั้น นี่พูดถึงวัตถุนะ ถ้าพูดถึงวัตถุ วัตถุเป็นแบบนี้ แล้วถ้าเป็นแบบนี้ละ สมัยล่าอาณานิคม สมัยทุนนิยมขึ้นมา ผู้ที่มีทุน ผู้ที่ถือทุน ผู้ที่มีอำนาจเขาก็ทำผลประโยชน์ของเขาได้ แต่ต่อไปถ้าอำนาจลุ่มเปลี่ยนทิศ

ถ้าลุ่มเปลี่ยนทิศ ทีนี้ลุ่มเปลี่ยนทิศ ทางธุรกิจทางตะวันออกกำลังจะขึ้น ถ้ากำลังจะขึ้น เดี่ยวคูตีว่าเศรษฐกิจโลก ตอนนีเศรษฐกิจโลก เมื่อก่อนเขาถามบ่อย ว่าทำไมเศรษฐกิจโลกไม่ใช่ชาวพุทธ แล้วตอนนี้เศรษฐกิจโลก เมืองจีนเศรษฐกิจโลกเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธกำลังจะมา เรามองร่ำรวยทางโลก เห็นไหม ร่ำรวยทางโลกมันอนิจจัง มันแปรปรวน มันไม่มีสิ่งใดคงที่หรอก ทีนี้ถ้าร่ำรวยทางโลกมันก็เป็นเรื่องหนึ่งนะ ถ้าร่ำรวยทางธรรม ถ้าร่ำรวยทางธรรม ปฏิภาหค คำว่าร่ำรวยทางธรรมเป็นอย่างไร?

นี่ปฏิภาหค ผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ ผู้รับถ้าไม่บริสุทธิ์ เห็นไหม ทำทานเยอะๆ ใครทำบุญมากๆ ได้บุญมากๆ นี่ถ้าผู้รับไม่บริสุทธิ์เขาก็ตัดดวงของเขา ถ้าผู้รับบริสุทธิ์นะ ผู้รับบริสุทธิ์ หลวงตา โครงการช่วยชาติหลวงตา เวลาใครให้มากๆ หลวงตาบอกว่าแก้วแหวนเงินทองมันไม่ใช่น้ำทะเล ถ้าคนที่ให้แล้วก็รู้จักบันยะบันยัง ท่านบอกเลยนะว่า

ท่านทำความบอบซ้ำให้กับลูกศิษย์ของท่าน ความบอบซ้ำเราต้องชวนขวยหาปัจจัยของเรามา ถ้าเราหาปัจจัยของเรามาด้วยความเคารพ ด้วยความบูชา เราก็คืออยากจะถวายท่าน ถวายท่านเพื่อจะค้าจุนชาติ

ถ้าใครให้มากๆ ท่านบอกเลยนะบอกว่ารู้จักคิดสิ ให้อะไรทุกวันๆ ที่ท่านพูดอยู่นี้ พูดถึงคนที่ไม่ให้ พูดถึงคนที่มี เขามีศักยภาพที่ควรจะทำให้ ทำประโยชน์ได้ แต่เขาไม่ทำ เวลาท่านพูดท่านพูดอย่างนั้น นี่ผู้รับที่บริสุทธ์ ถ้าผู้รับบริสุทธ์ บริสุทธ์หมายความว่าผู้ที่ให้มันวางใจได้ ถ้าผู้ให้วางใจได้ เพราะคำว่าบริสุทธ์ วัตถุก็เป็นวัตถุนะ น้ำใจของคนมันยิ่งใหญ่

ถ้าน้ำใจของคนยิ่งใหญ่ คนพยายามแสวงหามาเพื่อถวายท่านๆ ท่านยังบอกเลย ท่านเห็น เห็นถึงความบอบซ้ำของคน เห็นถึงความบอบซ้ำของการเราแสวงหามา ถึงการเราแสวงหามาเพื่อถวายท่าน ท่านเห็นถึงความบอบซ้ำนั้น แต่ความบอบซ้ำนั้นท่านก็พอใจ พอใจเพราะความบอบซ้ำนี้มันเป็นประโยชน์กับผู้ให้ เป็นประโยชน์กับผู้ให้ เพราะว่าสิ่งที่ท่านได้รับไปแล้วมันเป็นประโยชน์ทั้งหมด แต่ถ้าผู้ให้ไม่บริสุทธ์ละ? ผู้ให้ไม่บริสุทธ์ละ? ผู้รับไม่บริสุทธ์ละ? ถ้าผู้รับไม่บริสุทธ์ ผู้รับก็จะแสวงหาด้วยความพอใจ ใช่มั้ย?

ฉะนั้น บอกว่าถ้าผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธ์ ผู้รับรับด้วยความบริสุทธ์ คำว่าผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธ์ และผู้รับรับด้วยความบริสุทธ์ เพราะผู้รับบริสุทธ์รู้ รู้ว่าสิ่งที่ให้นี้เป็นวัตถุ วัตถุนั้นมันจะให้ได้มันต้องมีน้ำใจ แล้วน้ำใจ น้ำใจของคนปรารถนา คนที่มีกิเลสอยู่ปรารถนาอย่างไร ก็ปรารถนาโดยสมุทัย ปรารถนาโดยมีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก ฉะนั้น เวลาผู้รับละ? สิ่งที่เป็นวัตถุรับแล้วมันต้องภาวนา สีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเกิดการภาวนา สีล สมาธิ เห็นใหม่ สีลการภาวนา การเป็นตบะธรรม ถ้าผู้ที่จะพ้นจากกิเลสได้ ผู้ที่จะพ้นจากกิเลสค้นหาความทะยานอยากได้มันต้องการประพฤติปฏิบัติ

ฉะนั้น ให้เสร็จแล้ว ให้แล้วเราควรจะทำปฏิบัติ ควรจะกำหนดพุทโธ ควรจะภาวนาของเราขึ้นมาเห็นใหม่ ก็ว่าบุญที่ละเอียดมากไปกว่านี้ยังมี เราบอกว่าเราน้อยเนื้อต่ำใจกันว่าเราไม่มีโอกาสได้ทำบุญเหมือนคนที่เขามีกำลังของเขา แต่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าคนที่ฉลาด อนุโมทนาไปกับเขา เห็นเขาทำคุณงามความดี อนุโมทนาไปกับเขา ที่ไหนร่มเย็นเป็นสุขเราส่งเสริม อันนี้บุญมหาศาลเลย เราก็ได้บุญ

อยู่แล้ว ถ้าได้บุญอยู่แล้ว บุญกิริยาวัตถุแก่กิริยาความรู้สึกนึกคิดของเรา ถ้าเราบริหารจัดการได้มันก็เป็นบุญแล้ว

นี่ถ้าผู้บริสุทธิ์เขาไม่ทำความบอบช้ำให้คนจนเกินไปนัก ถ้าความบอบช้ำ บอบช้ำทางโลกนี้เวลาร่ำรวยทางวัตถุไง ถ้าร่ำรวยทางวัตถุมันก็วัดกันที่ค่าของจำนวน ค่าของเงินนั้น แต่ถ้าวัดกันการร่ำรวยทางหัวใจ เห็นไหม คุณติเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่โคนต้นไม้ โคนต้นไม้โพธิ์ เวลาสำเร็จเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมอันนั้นครอบโลกธาตุ ธรรมอันนั้นเจือจานมาจนในสมัยปัจจุบันนี้ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาท่านบรรลุนิพพานขึ้นมาอยู่ในป่าในเขาทั้งนั้นแหละ แล้วท่านมีบริวาร ๘

นี่คนจนผู้ยิ่งใหญ่ เห็นไหม คุณติท่านทำประโยชน์กับโลกมหาศาลเลยเพราะจิตใจท่านเป็นธรรม ถ้าจิตใจเป็นธรรมขึ้นมามันเป็นประโยชน์ ถ้าร่ำรวยทางวัตถุก็เป็นเรื่องหนึ่งนะ ร่ำรวยทางน้ำใจ ร่ำรวยทางหัวใจมันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าเป็นอีกเรื่องหนึ่งมันตอบได้เป็น ๒ กรณีไง

ฉะนั้น บอกว่า

ถาม : คำถามคือทำไมคนแถบเอเชียไม่ร่ำรวยเท่า ไม่มีบุญวาสนาเท่าคนในประเทศฝรั่ง

ตอบ : นี่เวลาเขาเราวยเขาร่ำรวยทางโลก เห็นไหม จะบอกว่าเดี๋ยวนี้เป็นการท่องเที่ยวในเอเชีย ตอนนีัพม่ากำลังจะมาเลย เพราะเขาปิดประเทศมานาน นักท่องเที่ยวจะหลั่งไหลเข้าไปในพม่าเลย เขาไปทำอะไรกัน? เขาไปดูวัฒนธรรม เขาไปเที่ยวทางวัฒนธรรมของเขา ความร่ำรวยมันอยู่ทางนี้ มันอยู่ทางนี้ แต่ถ้าพูดอย่างนี้ ในกรีซเขาไปเที่ยวอะไรกัน? นั่นก็เป็นโบราณวัตถุเหมือนกัน ถ้าโบราณวัตถุการท่องเที่ยวของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เวลาบอกว่าทำไมทางแถบเอเชียไม่ร่ำรวยเท่า ร่ำรวยเท่า แล้วจะร่ำรวยยิ่งกว่า เพราะลมกำลังเปลี่ยนทิศ เศรษฐกิจมันกำลังจะขึ้นคนละทาง แล้วถ้าการแข่งขันกันทางโลกมันเป็นอีกเรื่องหนึ่งนะ นี่พูดถึงทางโลก ถ้าร่ำรวยนี้ร่ำรวยทางหัวใจ ถ้าร่ำรวยทางหัวใจ เพราะไม่มี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดกับสุภัททะ เวลาสุภัททะมาถามว่า

“ศาสนาไหนเขาว่าสุดยอด ศาสนาไหนก็สุดยอด”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “สุกัถะ เธออย่าถามอย่างนั้น เธออย่าพูดอย่างนั้น พูดอย่างนั้นไม่ได้ ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล มรรค ๘ ในศาสนาอื่นไม่มี ถ้ามรรค ๘ ในศาสนาอื่นไม่มี เขาไม่มีมรรค ผลมันเกิดขึ้นมาไม่ได้ เขาไม่มีเหตุ ไม่มีการกระทำ ผลจะเกิดขึ้นมาไม่ได้”

ฉะนั้น เวลาสุกัถะไปถามว่าศาสนาไหนก็ดี ศาสนาไหนก็ว่าดี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเธอพูดอย่างนั้นไม่ได้ ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล ฉะนั้น ให้พระอานนท์บวชให้ คือนั้นสุกัถะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา พระอรหันต์นี้เห็นใหม่ ความรำรวยอันนี้ อันนี้สำคัญ ในเมื่อศาสนาไหนไม่มีมรรค แล้วมีศาสนาไหนมีมรรค แล้วศาสนาพุทธมันอยู่ที่ไหน ศาสนาพุทธมันเจริญอยู่ที่ไหน? ถ้าศาสนาพุทธเจริญที่ไหน

นี่ความรำรวยมันรำรวยที่นี้ ถ้ารำรวยที่นี้ เวลาการประพฤติปฏิบัติ คุณในปัจจุบันนี้ทางตะวันตกเขามาบวชทางตะวันออกเราเยอะแยะมาก แล้วเวลาพุทธศาสนา ตอนนี่ครูบาอาจารย์ท่านจะพูดประจำว่าเวลาเขาไปธรรมทูตๆ กัน บอกฝรั่งเขาจะสนใจมาก แล้วเขาไม่สนใจประเพณี เขาสนใจสมาธิเลย เวลาเขาไปหาพระเขาอยากให้พระสอนให้เขาปฏิบัติเลย เขาฝึกไฟในการประพฤติปฏิบัติ เขารำรวยอย่างนั้นแล้ว เขาทำไมต้องมาแสวงหาทางนี้ล่ะ? เพราะเขาจะรำรวยทางจิตใจไง เขาจะไม่ให้ทุกข์ร้อนใจ เราไปมองแต่สมบัติภายนอก สมบัติภายนอก สมบัติทางวัตถุ คนถ้าจิตใจดีมันจะไม่เป็นพินเป็นไฟเผาเขานะ ถ้ามันจิตใจไม่ดีมันจะเป็นพินเป็นไฟเผาหัวใจ

ฉะนั้น มองอย่างนี้สิ มองถึง ที่นี้ของผู้ถามมันคาใจ ปัญหามันไม่สำคัญหรอกแต่มันคาใจ เราทำไมไม่รำรวยเหมือนเขา รำรวยแต่ทุกข์บีบคั้นในใจมีประโยชน์อะไร? แต่ถ้ารำรวยด้วย แล้วหัวใจปลอดโปร่งด้วย หัวใจมีความสุขด้วย รำรวยอย่างนี้ถึงจะมีประโยชน์ แล้วถ้าจิตใจเป็นธรรมขึ้นมา สิ่งที่เป็นวัตถุไม่มีค่าเลย สิ่งที่เป็นวัตถุ นี้โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ที่ไหนมีดิณินินทา

นี่ถ้ามีสรรพคุณก็มีนินทา โลกธรรม ๘ เป็นธรรมะเก่าแก่ มันมีธรรมะเก่าแก่คือมันมีมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว เวลาถ้าจิตใจมันเหนือทุกๆ อย่างแล้ว อันนี้รำรวยจริง ถ้ารำรวย

จริงมันจะเป็นประโยชน์กับเรานะ เราจะไม่ไปคิดแบบนี้ แต่ธรรมดาคำถามมีคนถามบ่อยมาก เวลาพระเทศน์พระจะพูดอย่างนี้ไง ว่าปฏิบัติยาก ผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ ผู้รับรับด้วยความบริสุทธิ์ จะได้บุญมากๆ พอบุญมากเราก็คำนวณเลย ถ้าบุญมากกลับไปต้องได้รางวัลที่หนึ่ง ๕ ใบ เพราะมันทำบุญมาก ต้องได้รางวัลที่หนึ่ง ๕ ใบ ต้องได้รางวัลที่หนึ่ง ๑๐ ใบ แล้วพอได้รางวัลที่หนึ่งมาแล้วมันก็รักษาไว้ไม่ได้ เพราะไม่มีปัญญารักษาไว้

เราไปมองกันที่นั่น ทีนี้ถ้าเรามองกันว่าถ้าการรำรวย ร่ำรวยด้วยหัวใจ ร่ำรวยด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ร่ำรวยที่ว่าถึงเมืองพอ อันนี้เป็นอันหนึ่ง ถ้ารำรวยทางวัตถุนี้เราก็อินยันนะ เพราะสิ่งนี้มันแบบว่ามันต้องรำรวยทางหัวใจก่อน แล้วมันจะรำรวยทางวัตถุต่อไปข้างหน้า ถ้าหัวใจที่มันดีแล้ว มันทำอะไรมันจะออกมาดีหมด ถ้าจิตใจมันทุกข์ มันร้อน ทำสิ่งใดนะแบบว่ามันไม่ได้ออกมา อย่างเช่นเขาดูทางพวกศิลปะนะ ถ้าจิตใจของคนเป็นธรรมนะ ศิลปะของมันจะสวยงามมาก ถ้าศิลปะ เห็นไหม เขาไปดูศิลปะเพื่อจะขัดเกลาจิตใจของเขา แต่ในพุทธศาสนาเราขัดเกลาด้วยมรรคเลย ขัดเกลาด้วยสติ ด้วยปัญญาของเราเลย ไม่ได้ขัดเกลาทางวัฒนธรรม ทางศิลปะ ทางศิลปะมันก็ออกมาจากใจทั้งนั้นแหละ

ฉะนั้น บอกว่าจิตใจของคน ถ้าไม่พ้นจากทุกข์มันก็เป็นแบบนั้น แต่ถ้าพ้นจากทุกข์แล้วจบนะ พ้นจากทุกข์แล้วมันเกิดมานี้ เกิดมาพุทธศาสนาจะเห็นคุณค่าสิ่งนี้ ถ้าเห็นคุณค่าสิ่งนี้จะเป็นประโยชน์กับเรา นี่เป็นประโยชน์กับเรา นี่พูดถึงว่า “ความสงสัยบางประการ” นี้ความสงสัย

ข้อ ๑๓๑๐. นะ

ถาม : ข้อ ๑๓๑๐. เรื่อง “กราบเรียนเรื่องการภาวนาค่ะ”

กราบเรียนหลวงพ่อกะ หนูภาวนาพุทโธบ้าง คูลมบ้าง ดูกายบ้างตามที่หลวงพ่อกำลังหนึ่งท่านบอกว่าให้ทำเล่นๆ อย่าเครียดกับมัน หนูก็เลยสลบไปสลบมา แล้วแต่ว่าอะไรมันจะเด่นชัด จนวันหนึ่งหนูก็นอนคูลมพร้อมภาวนาพุทโธไปเรื่อยๆ เพราะมันมีอาการปวดขาหนักขึ้นเรื่อยๆ แล้วก็ดูว่ามันปวดที่ตรงไหนคูลมไปเรื่อยๆ ก็ถามว่าตรงไหนมันเจ็บ แล้วหาคำแหน่งที่เจ็บ แล้วมันก็เห็นกระดูกหน้าแข้งกับกระดูกข้อเท้า ขึ้นมาทั้ง ๒ ขึ้นลอยอยู่ แล้วกระดูกทั้ง ๒ ขึ้นก็แข่งกันตอบว่ามันเจ็บ ก็ถามมันต่อไปว่า

แล้วอะไรเจ็บ ก็มีแสงสว่างระหว่างช่องกระดูกทั้ง ๒ ตอบว่าฉันเจ็บ ก็ถามต่อว่าเธอไม่มีตัวตน แล้วทำไมเจ็บ มันก็ท่องแต่คำว่าฉันเจ็บๆ ไม่ยอมหยุด จนเบื่อก็เลยออกมา

ต่อมาที่ชอบน้ำตาไหลโดยไม่มีสาเหตุอยู่หลายครั้ง แล้วมันก็เฝ้าถามตัวเองว่าจะเลือกเป็นขยะที่ลอยตามน้ำ หรือเป็นปลาตัวน้อยที่พยายามว่ายทวนกระแสน้ำที่ไหลแรง แล้วก็ถามตัวเองว่ากระแสน้ำที่ไหลแรงนั้นคือสิ่งที่มากระทบใจ หรือว่ากิเลสของตัวเองที่ไหลเชี่ยวแล้วเราต้องฝ่าขึ้นไป หรือเราต้องลอยตามน้ำเหมือนขยะดี แล้วก็ดูลูกปลาตัวเล็กที่พยายามว่ายทวนน้ำตั้งนานก็อยู่ที่เดิม แต่ก็ไม่ยอมแพ้ ว่ายจนลับสายตาไป

ก็ถามตัวเองต่อว่าปลา มันยังรู้เลยว่าความตรงกลางของปลาที่ไม่ใช่กลางคลองที่น้ำเชี่ยว และก็ไม่ใช้ริมคลองที่มีแรงกระแทกของน้ำที่กระทบฝั่ง แต่ก็ว่ายไปตรงระหว่างกลางคลองและริมคลองเพราะน้ำเบาที่สุดต่างจากขยะที่ไหลตามน้ำกระทบนุ่นบ้างนี่บ้าง แต่ก็ไม่เหนื่อยที่จะว่ายน้ำทวนกระแสนตลอดเวลาเหมือนลูกปลา แล้วจิตมันก็วนเวียนอยู่กับคำถามเหล่านี้ แล้วน้ำตาก็ชอบไหลโดยไม่มีสาเหตุมาหลายวันแล้วค่ะ หนูควรทำอย่างไรดีค่ะ ทำไมน้ำตามันไหลเองโดยที่หนูไม่รู้ตัวมาหลายครั้งแล้วค่ะ โดยเฉพาะเวลานั่งสมาธิ (นี่คำถามนะ)

ตอบ : เอาคำถามข้างต้นก่อน ข้างต้นจะบอกว่าเวลาเขาคลุมไป เห็นไหม คุณมหายใจไปแล้วเขาทำเล่นๆ ทำเล่น คำว่าทำเล่นๆ นี่นะ นี่เวลาครูบาอาจารย์ท่านอยู่ คำนี้ท่านไม่ให้ใช้เลย ท่านบอกว่าต้องมีสติ ต้องทำให้จริงจัง แต่ทำจริงจังโดยไม่เครียด ทำจริงจังเพราะเราจริงจัง เราเกร็งไปเราก็จะเครียด เราก็จะกดดันตัวของเรา ถ้าเราคลุมมหายใจ เราดูกาย ไล่ไปตามกายแบบหลวงปู่เจี๊ยะสอน ให้ดูกายตามท่อนกระดูกขึ้นไป เราดูกายไปเรื่อยๆ ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตมันสงบแล้วถ้าเห็นกาย

การดูกายเราบังคับ เพราะเราดูโดยสามัญสำนึก เราคิดว่าเรื่องกายเป็นอย่างใด ให้ทำให้จริงจัง ไม่ใช่ทำเล่นๆ คำว่าทำเล่นๆ มันเป็นช่องทางให้กิเลส ให้สมุทัยมันได้ช่องโง่ นี่คำว่าทำเล่นๆ เราทำเล่นๆ เราทำสักแต่ว่าทำมันเป็นของสักแต่ว่า ให้ทำจริงๆ แต่ทำจริงๆ ไม่ได้ทำด้วยความเคร่งเครียด ไม่ใช่ทำงานเกร็ง ทำจริงๆ แต่จริงๆ ผสม อย่างเช่นตั้งสติก็พุทโธ พุทโธของเราไป ถ้าเราคลุมมหายใจก็คลุมมหายใจด้วยความเป็นจริงของเราไป ถ้ามันเกิดสิ่งใดขึ้นมาให้ทำจริงอย่าทำเล่น แต่ทำจริงไม่ใช่ทำแบบเกร็ง ไม่ใช่ทำแบบ

เครื่องเคียด ถ้าทำจริงแล้วมันเครื่องเคียดนั้นมันธรรมดา เพราะกิเลสของคนมันจะกดถ่วง มันจะเครื่องเคียดของมัน เราก็ทำจริง

ถ้ามันทำเล่นๆ ทำเล่นมันก็เหมือนกับสะเปะสะปะ ถ้าสะเปะสะปะทำเล่นๆ มันจะลงสู่วงค์ คือมันจะหายไปเลย ทำเล่นๆ ทำพอเป็นพิธี ทำๆ ก็หายไปเลย อย่างนี้เราเสียเวลาเปล่าๆ ให้ทำจริงๆ อย่าทำเล่น ทำเล่นๆ นี้ไม่ได้ให้ทำจริงๆ นะ แล้วทำไปๆ เราทำเล่นๆ แต่วันหนึ่งนะพอพุทโธไปเรื่อยๆ นี้เราบอกว่าพุทโธไปเรื่อยๆ พอเห็นตำแหน่งเจ็บบันดูของมันไป ถ้าจิตมันสงบของมันนะมันเป็นไปอย่างนี้ มันเป็นไป เห็นใหม่ เห็นเป็นกระดูกหน้าแข้ง กระดูกข้อเท้า ๒ ซี่นลอยเด่นขึ้นมา แล้วมันบอกมันเจ็บบๆ

ถ้าไปพูดอย่างนี้กับคนไม่ปฏิบัตินะ เขาบอกนี่คนอย่างนี้ต้องส่งโรงพยาบาลแล้ว ถ้าเห็นว่ากระดูกมันลอยมา กระดูกมันพูดได้แสดงว่าสติสัมปชัญญะไม่สมบูรณ์แล้วแหละ คนๆ นี้ใกล้จะขาดสติแล้ว คนๆ นี้ควรจะไปโรงพยาบาล นี่ถ้าพูดกับทางวิทยาศาสตร์นะ อ้าว ก็มันเป็นไปไม่ได้ ใจนี้มันเป็นนามธรรม ถ้าเป็นนามธรรมเห็นกระดูกลอยมา กระดูกพูดได้ สงสัยสติไม่ดี สติไม่ดีต้องจับส่งโรงพยาบาล นี่ถ้าพูดถึงทางโลกนะ แต่ถ้าเป็นทางธรรม ทางธรรมนะคนปฏิบัติไปแล้วมันเกิดนิมิตได้ เกิดความเห็นจากภายในได้ ถ้าเกิดความเห็นจากภายใน เกิดความเห็นจากภายใน ถ้าสติสัมปชัญญะเราไม่ดี แล้วถ้าเราทำเล่นๆ เกิดความเห็นจากภายในมันเป็นอุปาทานก็ได้

สิ่งที่ว่าเห็นจริงใหม่? เห็นโดยอุปาทาน นี่เห็นจริงๆ แต่ความเห็นนั้นไม่จริง แต่ถ้าจิตมันสงบนะ จิตมันสงบ นี้เราคลุมหายใจ เราพุทโธจิตมันสงบ เห็นจากภายในก็ได้แล้วเห็นจริงๆ ด้วย เห็นจริงๆ หมายถึงว่ามันจับต้องได้ เห็นจริงๆ นี่เห็นจริงๆ จับต้อง มีความรู้สึก มีอารมณ์ต่างๆ จับต้องได้เลย จับต้องได้เพราะอะไร? เพราะจิตนี้เป็นนามธรรม

จิตนี้เป็นนามธรรม จิตมันมีไหมล่ะ? มี ความสุขความทุกข์มันมี ความสุขความทุกข์มี มันสุขมันทุกข์ทางโลก มันสุขมันทุกข์โดยสมุทัย มันสุขมันทุกข์โดยสัตยชาติญาณ แต่เวลาจิตเราสงบขึ้นมาแล้วมันเห็นจริง มันมีความสุขความทุกข์ของมันมีจริงไหมล่ะ? มี มีเพราะจิตมันจริง มันจับต้องได้ อย่างเช่นเราเร้าร้อนนักเร้าก็ว่าอยากร่มเย็น แต่เราไม่ทำอะไรเลยมันก็อยู่แค่นี้แหละ ถ้าเราเร้าร้อนนักนะเราผ่อนคลายใช้ใหม่ เราอาบน้ำ เราเข้าสู่ห้องที่ร่มเย็นมันก็หลบจากความร้อนได้

นี่ก็เหมือนกัน พอจิตมัน เพราะความสงบเย็น สิ่งที่มันร้อน เวลาเราอาบน้ำแล้ว มันคลายความร้อนใช่ไหม? มันก็เป็นความเย็นเป็นธรรมดา สิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมมันพุทโธ พุทโธไป จิตมันไปรู้ ไปเห็นขึ้นมา นี่มันเห็นเป็นกระดุกข้อเท้ามัน เห็นได้ เห็นได้เพราะอะไร? เห็นได้เพราะตาในมันเปิด เห็นได้เพราะตาในมันมี ทีนี้พอ มันเห็นได้ ถ้าเห็นมันมีสติมันก็เห็น มันก็จับต้อง มันก็มี นี่มันตอบมันถาม อะไรมันเจ็บ แล้วมันก็บอกว่าฉันเจ็บๆๆ มันพูดของมันอยู่อย่างนั้นแหละ ฉันเจ็บๆ มันไหลไปตาม กระแส

ถ้าไหลไปตามกระแสนะ ถ้าสติเราคินะ นี่ฉันคือใคร แล้วฉันที่เจ็บมันเจ็บอย่างไร นี่มันจะไล่ไปมันก็ต่อเนื่องใช่ไหม? แต่เวลาที่ฉันเจ็บๆ มันไปไม่ได้แล้ว กำลังมันไม่พอ กำลังมีเท่านี้ ฉันเจ็บๆๆ พอฉันเจ็บแล้วมันก็จะเลื่อนร่างลง เลื่อนร่างลง แล้วจะมาทำอีก ทำไม่ได้แล้ว ทำไม่ได้เพราะว่าสติเราไม่ดี สติ สมาธิเราไม่มั่นคง แล้วถ้าจะทำต่อไป อยากรู้ก็กลับไปพุทโธ กลับไปที่พุทโธให้จิตสงบระงับเข้ามา จิตมันมีกำลังเข้ามา แล้ว ถ้ามันพิจารณาไป แล้วก็โน้มไปที่กาย ถ้ามันเห็น มันเห็นเป็นอย่างอื่นก็ได้ ทีนี้มันไม่เห็น เป็นข้อเท้าแล้ว มันไม่เห็นเป็นกระดุกข้อเท้าแล้ว มันจะเห็นเป็นหัวกะโหลกก็ได้ มันจะ เห็นเป็นก้อนเนื้อก็ได้ มันจะเห็นเป็นรูขุมขนก็ได้

นี่เวลามันเห็นนะ ถ้าเห็นอย่างนี้เขาเรียกว่าเห็นปัจจุบัน แต่ถ้าเราเคยเห็นข้อเท้านะ ถ้าจิตสงบแล้วต้องเห็นข้อเท้า จิตสงบครั้งแรกเป็นความจริง จิตสงบครั้งที่ ๒ เป็นสัญญา เพราะมันจำมาจากครั้งแรก ครั้งที่ ๒ มันจะจำแบบครั้งแรก เพราะอะไร? เพราะมันมี สัญญาจำมันได้ แต่ถ้าจิตสงบแล้วเราน้อมไปเลย ถ้ามันมีสิ่งใดขึ้นมามันจะขึ้นมาตาม ความเป็นจริง อันนั้นจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าความจริงอย่างนี้มันจะถูกต้อง นี่พูดถึงว่า เวลานั่งไปแล้วจิตมันจะร้องขึ้นมา

นี่เรียนถามการภาวนานะ นี่ถามการภาวนา ถ้าจิตมันสงบนะ สิ่งที่มันเป็นมันเป็น ปัจจุบัน ถ้ามันเจ็บๆ อันนี้เป็นการยืนยัน เป็นการยืนยันว่าถ้าจิตเราสงบระงับขึ้นมามันจะ รู้มันจะเห็นของมัน อันนี้ถ้าเราทำต่อไปนะ ไม่ต้องจับตรงนี้เป็นประเด็น ใจก็กลับไปทีลมหายใจ กลับไปที่พุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธ เพราะสิ่งที่มันเป็นขึ้นมา พอจิตมันสงบแล้ว นี่ทำไปเรื่อยๆ พอจิตสงบแล้วมันเจ็บขึ้นมา แล้วเห็นกระดุกขึ้นมา นี่มันขึ้นมาโดย ปัจจุบัน มันเป็นขึ้นมาโดยปัจจุบัน เพราะความเจ็บๆ มันเป็นกระดุกขึ้นมา มันเป็น

ระหว่างกระดูกข้อเท้า กระดูกหน้าแข้ง แล้วมันมี ๒ ชั้นมันมีช่องว่าง ช่องว่างว่าฉันทึงจับๆ

สิ่งนี้ความรู้สึกแล้วมีสติ ถ้ามีสติบีบมันจะคับหมด สิ่งที่ว่ามันไม่เป็นความจริง มันจะกรองความจริง มันจะคับ แล้วถ้ามันเป็นความจริง ถ้าจับกระดูกมันจับ กระดูกจับกระดูกให้แยกส่วนขยายส่วนกระดูก ถ้าแยกส่วนขยายส่วนกระดูกมันจะต่อเนื่องไป ถ้าการต่อเนื่องไปมันจะลงสู่ไตรลักษณ์ นี่พูดถึงปัญญาข้อที่ ๑ ว่าเวลากระดูกมันบ่นว่าจับพอกระดูกมันโต้แย้งมา มันทำอย่างนั้นจนเราเบื่อ เห็นไหม เราเบื่อมันทำต่อเนื่องไปไม่ได้เพราะกำลังมีเท่านี้ ถ้ากลับไปทีพุทโธ กลับไปที่ลมหายใจขึ้นมามันจะดีขึ้น

ถาม : ต่อมาชอบนํ้าตาไหล มันไม่มีเหตุมีผลเวลานํ้าตาไหล เราเปรียบเทียบเหมือนปลาตัวน้อยมันว่ายไปตามกระแส นํ้า แล้วเราจะปล่อยตัวเราลอยไปตามนํ้า ไปตามกระแส นํ้าเรายังมีความโง่กว่าปลาตัวนั้น ปลาตัวน้อยมันยังรู้จักหลบ รู้จักหลีกเลี่ยงขึ้นไป นี่ปลาตัวน้อยมันยังมีปัญญา แล้วเรานี้เราเป็นคน เราเป็นคน เราเป็นนักปฏิบัติ เราจะดูแลหัวใจของเรา ถ้าเราดูแลหัวใจของเรา เราเป็นคนขนาดนี้ ขนาดปลา มันยังรู้จักหลบ รู้จักหลีกเลี่ยง ทำไมเราไม่รู้จักหลบ รู้จักหลีกเลี่ยง

ตอบ : ฉะนั้น เวลาเราบอกว่าต่อมาชอบนํ้าตาไหล เวลายิ่งนํ้าตาไหลมันชอบเวลานั่งภาวนา เวลานั่งสมาธินํ้าตามันจะไหล ถ้านํ้าตามันจะไหลเราตั้งสติของเราไว้ นี่เวลาคนนั่งไป ตัวโยก ตัวคลอน ตัวใหญ่ต่างๆ ทีนี้เวลาธรรมสังเวชใจ ใจนี้มันสลด มันสลด มันสังเวช เราเคยทำอย่างนี้แล้วมันเกิดนํ้าตา ร่วงนํ้าตาไหล พอเข้าไปสู่ร่องอารมณ์ความรู้สึกอย่างนี้มันก็กระทบความรู้สึกอย่างนี้ ถ้ากระทบความรู้สึกอย่างนี้มันก็เป็นของมันอีก ถ้าเรามีปัญญา เราใช้ปัญญาเคลียร์ทีเดียวก็จบแล้ว

นํ้าตาถ้ามันไหลแล้วมันมีความรู้สึก แม่นํ้าลํ้าคลองมันก็ไหลอยู่ตลอดเวลา ในร่างกายของเราก็มีนํ้า มีเหงื่อ มีไคล มีเลือด นี่สิ่งที่บ่นนํ้าตาในร่างกายเรามี แม้แต่เราขับรถจักรยานยนต์ รถเครื่อง เห็นไหม เราขับไปลมมันกระทบตา นํ้าตามันก็ต้องไหล นํ้าตาเพื่อจะหล่อเลี้ยง คนถ้าไม่มีนํ้าตาหล่อเลี้ยง ตาแห้งหมอกก็ต้องหยอดนํ้าใส่ตาด้วย เพราะป้องกันดวงตา ดวงตามันจะเสีย ฉะนั้น สิ่งที่นํ้าตาไหล ถ้าพูดถึงเราพิจารณาโดยทางวิทยาศาสตร์ ทางการแพทย์มันมีของมันอยู่อย่างนั้นอยู่แล้วแหละ แต่ที่นี้พอมันมีอย่างนั้นเพราะจิตใจ ความรู้สึกมันไปกระตุ้น มันกระเทือน นํ้าตาก็ไหลพราว

นํ้าตาไหล เห็นไหม นํ้าตาไหลของคนที่เป็นความทุกข์ เวลาที่มีความคับแค้นใจเขา นํ้าตาร่วง นํ้าตาไหลด้วยความทุกข์ความยากของเขา เวลาครูบาอาจารย์เวลาท่านพิจารณาธรรมของท่านไป เวลาธรรมสังเขปนํ้าตามันร่วงมันไหล นํ้าตาอย่างนี้มันนํ้าตาชำระล้างภพชาติ ถ้านํ้าตาล้างภพชาติมันที่มันต่างกันไง ที่มาของธรรม ธรรมสังเขปมันสะท้อนหัวใจนํ้าตาไหลนํ้าตาพราก นํ้าตาไหลพรากมันสะท้อนโลกธาตุ มันจะทิ้ง มันจะสั่นไหว แต่เวลาคนที่ทุกข์ที่ยาก นํ้าตาไหลนํ้าตาร่วงขึ้นมา นํ้าตาไหลนํ้าตาร่วงด้วยความทุกข์ยากด้วยความเจ็บช้ำ นี่มันคนละเรื่องเลยละ

ฉะนั้น ถ้ามันเป็นธรรมสังเขปนั่นก็เป็นเรื่องหนึ่ง ฉะนั้น เป็นธรรมสังเขป ถ้าเราใช้ปัญญาขึ้นไปเดี๋ยวมันจะไม่เกิดแล้วแหละ แต่ตอนนี้พออารมณ์ ความกระทบจิตมันกระทบอย่างนี้ พอมันจะนั่งสมาธินํ้าตามันก็ไหล เพราะ เพราะสิ่งนี้มันฝังใจ นี่ฝังใจมันเกิดเฉพาะตรงนี้แหละ เดียวพอจิตมันเปลี่ยนแปลงไปแล้วจะจบ ไอ้ตรงที่วํ้าตามันจะไหล อยากให้มันไหลมันก็ไม่ไหลแล้ว อยากแสวงหามันมามันก็ไม่มาแล้วละ แต่ตอนที่มันมา มากี่แปลกใจใจ มากี่แปลกใจ นี่เขาเรียกว่าหญํ้าปากคอก

เวลาปฏิบัติไปมันจะมีการกระทบอย่างนี้ เวลาคนปฏิบัติไปนะ เวลานั่งไปแล้วตกภวังค์ นั่งไปแล้วมันว่างมันหายไปเลย นั่งไปแล้วตัวโยกตัวคลอน นี่ก็เหมือนกัน พอจะนั่งไปนํ้าตามันก็จะไหล มันก็อันเดียวกันนั่นแหละถ้าอันเดียวกันนะ นี่แล้วจะแก้อย่างไร? เพราะมันนั่งสมาธิแล้วจะเป็น มันเป็นการต่อรอง ถ้านั่งสมาธิก็นํ้าตาจะไหล ถ้าไปเที่ยวเล่นนํ้าตามันก็จะไม่มี นี่มันก็ต่อรองของมันไปนะ ต่อรองอย่างนี้ ขณะที่ปฏิบัติ ถ้าไม่ทำเลยมันก็ไม่มื้สิ่งใดมารบกวน ถ้าจะปฏิบัติมันจะมีสิ่งใด มีข้อโต้แย้งไปหมดเลย ต้องอย่างนั้น ต้องอย่างนี้ แต่ถ้าไม่ทำนะไม่เป็นไรเลย

กิเลสมันเป็นแบบนี้ กิเลสมันจะพาให้เราออกไปข้างนอก ถ้ากิเลสมันพาให้เราออกข้างนอกมันก็จบไป แต่ถ้าเรามีสติปัญญาเราจะแก้ไขของเรา ถ้าแก้ไขของเรา นํ้าตาก็คือนํ้าตา นํ้าตามันไหลนะ นํ้าตามันมีหลายชั้นตอนมาก นํ้าตาที่เป็นเรื่องการผูกพันทางโลกนั้นเป็นนํ้าตาทุกข์ นํ้าตายาก เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า จิตที่เวียนตายเวียนเกิดนี้ ในชีวิตๆ หนึ่งมีแต่ความทุกข์ยาก นํ้าตาที่ไหลแต่ละภพชาติ ถ้าเก็บไว้เฉพาะจิตของเรา มากยิ่งกว่านํ้าทะเล ถ้านํ้าทะเล นํ้าประจำโลก คนๆ หนึ่งนะ จิต

ดวงหนึ่งนี้แหละ นํ้าที่ไหลออกมาจากตา เวลามันจะทู่ทู่มันจะยาก ถ้าเก็บไว้ทุกชาติๆ แล้วสะสมไว้เฉพาะจิตดวงเดียว นั้นมันจะมากมายขนาดนั้น

นี่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกไว้แล้ว ว่าการเวียนตาย เวียนเกิดในวัฏฏะมันยาวไกลขนาดนั้น แล้วในปัจจุบันเราปฏิบัตินํ้าตาเราไหลแล้วละ พอ นํ้าตาเราไหล มันจะชอบไหลตอมนั่งสมาธิด้วย แล้วหนูจะแก้อย่างไร? หนูจะแก้อย่างไร หนูก็ต้องมีสติมีปัญหาของเรา สิ่งนี้มันเป็นเวรเป็นกรรมของสัตว์โลก คนอื่นจะเจอ อุปสรรคทางอื่น แต่เรามาเจออุปสรรคทางนี้ไง

เรามาเจออุปสรรคต่อเมื่อเวลาจะนั่งสมาธิ เราจะภาวนาของเรา มันจะมีอุปสรรค ของเรา แล้วถ้าเป็นอุปสรรคของใครมันจะใหญ่โตมาจากจิตดวงนั้น แต่คนนอกที่เขา มองเข้ามา ปัญหาเล็กน้อยมาก ปัญหาใหญ่ปากคอกแค่นี้ทำไมแก้ไม่ได้ แต่เวลาคนที่ เป็น เจ้าของปัญหามันใหญ่โตมาก เหมือนผงเข้าตา ผงนี้เป็นผงเล็กๆ ละเอียดเล็กน้อยเดียว เข้า ตาใคร โอ๊ย คนนั้นเคืองตามากเลย ไอ้คนที่ไม่เข้าตามันไม่รู้สึกละ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เกิดกับเรา เราจะแก้ไขของเรา ถ้าเราแก้ไขของเรา เห็นไหม นี่ หัวใจของเรา คนอื่นเขาจะสุขเขาจะทุกข์มันเป็นเรื่องของเขา แต่ถ้ามันสุขมันทุกข์ใน หัวใจของเรา เราปฏิบัติของเรา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าประโยชน์เกิดตรงนี้มันจะ เป็นประโยชน์ตรงนี้ ถ้าเป็นประโยชน์ตรงนี้มันก็เป็นปัจจัยตั้ง เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิจิ โท ถ้าเป็นปัจจัยตั้งเกิดขึ้นมา มันจะเป็นภาคปฏิบัติ นี่กราบเรียนเรื่องการภาวนา

การภาวนาของคนนะ เริ่มต้นก็ล้มลุกคลุกคลานไปเรื่อยแหละ ถ้าใครล้มลุก คลุกคลานไปมันก็จะไม่ได้สิ่งใดมาเป็นปัจจัยตั้งคือเป็นเครื่องยืนยันกับจิต ปัจจัยตั้งคือ จิตเข้าไปเจอเอง จิตเข้าไปเจอเองนะ กาลามสูตรไม่ให้เชื่อสิ่งใดทั้งสิ้น นี่เวลาฟังธรรม เห็นไหม ไปฟังครูบาอาจารย์มาท่านบอกนิพพานเลย ท่านบอกว่ามรรคอันละเอียดเลย ชำระล้างกิเลสเราก็ฟังเขาไป แต่เวลาใครมาปฏิบัติก็เริ่มต้นจากอย่างนี้ เริ่มต้นจากคน หนา เริ่มต้นจากจิต

เราฟังธรรมๆ เราศึกษามาเราว่าเป็นปัญญาชน เราศึกษาธรรมะ เราเข้าใจธรรมะ มหาศาลเลย แต่จิตใจของเรายังด้าน จิตใจของเรายังไม่เป็นความจริง แล้วถ้าใคร เป็นความจริงก็ต้องทำอย่างนี้ ใครเป็นความจริงก็ต้องทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจ

สงบแล้วนี่หญ้าปากคอก ก่อนจะสงบมันจะเจออุปสรรคอย่างนี้ รู้เห็นต่างๆ ไปที่มันจะเป็นอุปสรรค แล้วถ้ามันเข้าไปจนมันชำนาญในวสี เราเข้าออกจนชำนาญ พอเราเข้าออกจนชำนาญ นี่ปุณฺชน กัลยาณปุณฺชน

แล้วถ้าเห็นกาย เห็นกาย เห็นไหม นี่ว่าเห็นกระดูกๆ ถ้าไปเห็นกายตามความเป็นจริง นั่นละโศคาปัตติมรรค ถ้าโศคาปัตติมรรค พิจารณาแยกแยะเข้าไปมันจะเป็นโศคาปัตติผล จากสภิกาทคามิมรรค สภิกาทคามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ นี่ผลของการปฏิบัติ เป้าหมายของการปฏิบัติ ถ้าเป้าหมายของการปฏิบัติเรที่ตั้งใจของเรา หน้าที่การงานในชีวิตของเรา เราก้ทำของเราแล้ว แต่หน้าที่การงานของหัวใจ หน้าที่การงานของจิตของเรา

จิตของเราเกิดมา เห็นไหม เวลาเทวดา อินทร์ พรหมก็เกิดไป เขาก็เสวยภพ เสวยชาติของเขา เวลาเราเกิดเป็นมนุษย์ คนที่ไม่สนใจศาสนาเขาก็มีความสุขของเขา เรานี้เราเหมือนกับคนแปลกเลยนะ หน้าที่การงานเราก้ต้องแบกหามเราอยู่แล้ว ยังต้องมีหน้าที่การงานของใจอีก ทำไมเราทำงาน ๒ หน้าที่ ทำไมโลกเขาทำงานหน้าที่เดียว เขาทำหน้าที่เดียวเขาก็อยู่กับโลกได้ เราก้ทำหน้าที่การงานของโลกแล้ว ทำไมต้องมาทำหน้าที่การงานของใจอีก เหมือนคนทำงาน ๒ หน้าที่ เสียเปรียบมากเลย

แต่ถ้าคิดเป็นธรรมนะ คนเขาทำงานหน้าที่เดียวเขาเสียเปรียบ เพราะเขามีใจด้วย แต่เขาทำงานหน้าที่แต่เพื่อร่างกายของเขา สถานะทางสังคมของเขา เขาไม่เห็นเรื่องความเป็นจริงในใจเลย เราต่างหาก เราต่างหากทำงาน ๒ หน้าที่ คือคนหูตาสว่างทำงาน ๒ หน้าที่ หน้าที่หนึ่งทางโลก หน้าที่หนึ่งทางธรรม เราทำเพื่อเราต่างหาก เขาทำงานหน้าที่เดียวแล้วเขามีความสุข สบาย ถามชิสบายจริงหรือเปล่า?

ถ้าสบายจริง สบายจริงเพราะว่าเขายังคิดไม่ได้ ระลึกไม่ได้เหมือนเรา ถ้าวันไหนเขาคิดได้ ระลึกได้ต่อเมื่อเขาสายแล้ว คือเขาจะเข้าโลงอยู่แล้ว เขามาคิดได้ว่า อืม หาเงินหาทองมาตั้งนาน แล้วตอนนี้ก็จะหาสมบัติส่วนตัวมันก็สายไปเสียแล้ว เขาจะมารู้ตัวได้ต่อเมื่อเขาจะไม่มีเวลา เรามีเวลาอยู่เราควรภูมิใจใจ ถ้าควรภูมิใจ ไม่ต้องเสียใจว่าทำงาน ๒ หน้าที่ ถ้าทำงาน ๒ หน้าที่เราเสียเปรียบ แล้วคนทำหน้าที่เดียวเขาได้เปรียบไป นั่นเป็นความคิดของกิเลส เขาทำหน้าที่เดียว เขาไม่ดูแลใจของเขา

เราทำ ๒ หน้าที่เราเห็นใจ ตาหนึ่งคือตาของโลก ตาหนึ่งคือตาของใจ เราทำงาน ๒ หน้าเพื่อประโยชน์กับเรา เราไม่เสียเปรียบ แล้วเราเป็นคนที่หูตาสว่างด้วย คนที่เขา หูตาไม่สว่างนั้นละเขาเสียเปรียบ เอวัง